

Informasjonspakke til møtet i Europautvalget mandag 3. desember 2012

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget 3. desember 2012. Fra regjeringen møter kunnskapsminister Kristin Halvorsen og utenriksminister Espen Barth Eide. Dagsorden for møtet ble sendt Europautvalget 26. november. Utover oversikten over aktuelle rettsaker for kommende møte i EØS-komiteen, og en kort kommentar til hvert enkelt dagsordenpunkt, mottar Stortinget ingen bakgrunnsinformasjon fra regjeringen knyttet til møtene i Europautvalget. Administrasjonens koordineringsgruppe (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonalt sekretariat) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen, samt til enkelte andre aktuelle saker.

Utenriksministeren vil etter planen redegjøre for:

- [EØS-rådet 26. november](#)
- [ASEM-toppmøtet 5-6. november](#)
- [Verftsaken](#)
- [Håndhevingsdirektivet](#)
- [Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter](#)
- [Norsk formannskap i forskningsinstitusjonen EUREKA](#)
- [Vikarbyrådirektivet](#)

Kunnskapsministeren vil etter planen redegjøre for:

- [Norges forsknings- og utdanningssamarbeid med Europa](#)

Om utvalgte rettsaker i EØS-komiteen:

- [Forordning 270/2012- grenseverdier for rester av plantevernmidler](#)
- [Forordning 360/2012 – Bagatellmessig støtte til bedrifter som utfører tjenester av allmenn økonomisk betydning](#)

Andre aktuelle saker:

- [Tollsaken](#)
- [EUs langtidsbudsjett](#)
- [Eurokrisen](#)
- [Direktiv om forsvars- og sikkerhetsinnkjøp](#)

Utenriksministeren vil etter planen redegjøre for:

EØS-rådet 26. november

I sitt møte i Brussel den 26. november diskuterte EØS-rådet siste utviklinger i EØS-samarbeidet siden forrige møte i mai s.å. Utestående rettsaker i EØS, landbrukstoll, og forhandlingene om makrellkvoter sto sentralt på møtet. Situasjonen i Midtøsten og samarbeid og handel med naboland ble også drøftet. Fra EFTA møtte utenriksministrene Espen Barth Eide, Össur Skarphéðinsson (Island) og Aurelia Frick (Liechtenstein). EU var representert ved det kypriotiske presidentskapet, Rådet, Europakommisjonen, og EUs felles utenrikstjeneste. Konklusjonene fra møtet er tilgjengelig på [EFTAs nettsider](#). Etter EØS-rådet møtte EØS EFTA-ministrene EFTA-parlamentarikerkomiteen. Det er fjerde gang et slikt møte med parlamentarikerne finner sted. De har bidratt til økt politisk og parlamentarisk dialog i EFTA.

Møtet i EØS-rådet varte lenger og gikk mer i dybden enn det som er vanlig, noe som kanskje reflekterer økende kompleksitet og nye utfordringer i EØS-samarbeidet. I tillegg bidro tollsaken (se eget punkt nedenfor) og forhandlingene om makrellkvoter til ekstra debatt og diskusjon.

EØS-rådet understreket viktigheten av det indre marked og bekreftet at EØS-avtalen fortsetter å fungere bra for begge parter. Innlemmelse i 2012 av ny lovgivning på kvotehandling, audiovisuelle medietjenester, avgiftsordning for tunge lastebiler og vikarbyrådirektivet ble ønsket velkommen. Det samme ble nye rutiner på raskere innlemmelse av rettsaker i EØS-avtalen og viktigheten av dette arbeidet for å opprettholde et homogent indre marked ble understreket. Flere rettsaker er blitt innlemmet i år enn tidligere år. EU uttrykte likevel en viss bekymring for det de anser som et høyt antall utestående saker (mao. rettsaker som er vedtatt i EU, men ennå ikke tatt inn i EØS-avtalen). Dette kan utfordre forutsigbarheten til økonomiske aktører i det indre marked. Det er derfor viktig å fortsette arbeidet med å redusere antall utestående saker. Særlig ba Rådet partene finne en snarlig løsning («i løpet av de neste månedene») på postdirektivet, datagringsdirektivet, innskuddsgarantiordningen, forordningen på næringsmiddel- og næringsmiddelsingredienser, resten av TELEKOM pakken, og legemidler for barn (se mer informasjon om disse sakene i [forrige informasjonspakke](#)).

Også på finansområdet, hvor det har vært mye diskusjon rundt tre nye tilsynsmyndigheter, ba EØS-rådet partene om å jobbe raskt med å finne en løsning for EFTA-deltakelse som er akseptabel for begge sider. Norge og Island har begge signalisert konstitusjonelle utfordringer mht. en mulig innlemmelse av de nye tilsynsmyndighetene i EØS-avtalen, og at forslagene som nå ligger på bordet på EU-siden er vanskelig å forene med to-pilar strukturen i EØS. Dette ble også tema for dialogen med EFTA-parlamentarikerne. Den islandske utenriksministeren var spesielt kritisk til det han oppfatter som mangel på kreativitet og pragmatiske løsninger fra EU mht. tilsynsmyndighetene, men også til andre saker. Liechtenstein derimot mente at man måtte forstå at dette også er utfordrende for EU som nå mer og mer må forholde seg til nye institusjonelle ordninger og ikke alltid vil kunne ha EØS-strukturen i bakhodet når disse utvikles. De norske Stortingsrepresentantene spurte hva *parlamentarikerne* kunne bidra med. Utenriksminister Barth Eide oppfordret parlamentarikerne til å fortsette sin gode dialog med Europaparlamentet på nye institusjonelle og politiske utfordringer i EØS.

EFTA-parlamentarikerne og ministrene drøftet også den sosiale dimensjon i det indre marked,

eller mulig mangel på sådan som noen representanter ytret bekymring for. Barth Eide var enig i at man skulle være bekymret for utfordringene rundt sosial dumping. Disse er likevel *ikke* forårsaket av EØS-avtalen som hadde bidratt til vekst i norsk økonomi. Sosial dumping må løses med nasjonale tiltak som man hadde gjort og fortsatt gjør i Norge. KS tok opp viktigheten av EFTA-deltakelse i nye EU-programmer fra 2014. De ønsker også at flere aktører får ta del i diskusjonen med nasjonale myndigheter om hvilke programmer Norge burde ta del i gjennom EØS-avtalen. En slik debatt burde finne sted også på politisk, ikke bare administrativt nivå. Utenriksministeren ønsket et større engasjement om programmene velkommen.

Flere representanter tok også opp en fersk melding fra Europakommisjonen på de såkalte mikro-statene (Andorra, San Marino, Monaco). Den presenterer ulike modeller for mulig integrering av disse landene i det indre marked inkludert en rammeavtale etter modell av EØS-avtalen og medlemskap i EØS. Begge, og særlig sistnevnte ville være høyst relevant for Norge og de andre EFTA-landene (som ene og alene styrer over medlemskap i EFTA). EØS EFTA-ministrene sa EU kun hadde redegjort for den nye meldingen i EØS-rådet og at EU nå internt ville diskutere meldingen de nærmeste ukene. Neste skritt var mest sannsynlig konklusjoner fra Rådet i EU i desember d.å. Disse konklusjonene ville normalt også dekke EØS samarbeidet og bilaterale relasjoner med EØS EFTA-landene. Det er lite sannsynlig at EU ville komme med rådskonklusjoner om forholdet til Sveits før på nyåret 2013. Dagens Næringsliv dekket saken 28. november og refererer til det kypriotiske presidentskapet i EU som er positiv til en mulig utvidelse av EØS. Innad i EFTA uttrykte Liechtenstein at de også var åpne for å vurdere en slik mulighet. Norge på den annen side forblir skeptiske til en slik løsning og mener den ikke er forenelig med hvordan EØS opererer. Professor Fredrik Sejersted sier i artikkelen at "en utvidelse av EFTA kan være ett av flere mulige scenarier, særlig hvis Island går inn i EU og vi blir alene igjen i EFTA sammen med Liechtenstein". Selv om det er opp til EFTA å bestemme over sitt eget medlemskap mener han at "EU kan legge press på Norge og de andre for å få til en utvidelse".

I EØS-rådet ble også endringene i det norske tollvernet for visse typer kjøtt, ost og hortensia diskutert (se eget punkt nedenfor).

Andre saker som er inkludert i EØS-rådets konklusjoner men ikke nødvendigvis ble diskutert i detalj:

- Viktigheten av EFTA- deltakelse i uformelle ministermøter i EU;
- Kroatias søknad om å bli part i EØS-avtalen som følge av sitt medlemskap i EU fra 1. juli 2013 (jmf. artikkel 128 i EØS-avtalen - forhandlinger om utvidelsen av EØS vil nå starte med det formål å oppnå samtidig EU- og EØS utvidelse);
- Den andre handlingsplanen for det indre marked og arbeidet med å bedre implementering av nye rettsakter;
- Viktigheten av fortsatt tett og godt samarbeid mellom EFTA og EU på miljø-, energi-, og klimapolitikk, inkludert samarbeid på ny teknologi, implementering av den tredje energimarkedspakken, energieffektivitet og infrastruktur;
- Viktigheten av de norske- og EØS- finansieringsordningene; og EØS EFTA-deltakelse i relevante EU-programmer.

ASEM-toppmøtet 5.-6. november

Noreg blei offisielt [tatt opp som nytt ASEM-medlem](#) på toppmøtet i Laos 5. – 6. november.

ASEM («The Asia-Europe Meeting») er samarbeidsorganet mellom 51 land frå Asia, Europa og Oseania. På europeisk side har EU det praktiske koordineringsansvaret for alle europeiske medlemsland. Noreg får delta i ASEM-koordineringa i EUs rådsarbeidsgruppe for asiatiske spørsmål (COASI), og [stortingsmeldinga om Noregs avtalar med EU](#) slår dermed fast at dette opnar opp for ein meir formalisert kontakt med EU i globale spørsmål, i tillegg til kontakt med asiatiske partnarar.

For Noregs del vil politikkområde som energi, Arktis, klima og miljø, maritim sikkerheit og økonomiske spørsmål vera naturlege samtaleemne i ASEM, skriv Statsministerens kontor i [ei pressemelding](#).

ASEM-toppmøtet i Laos blei mykje omtala i norsk media, fordi det blei arena for den første offisielle kontakten mellom Noreg og Kina sidan Liu Xiaobo blei tildelt fredsprisen i 2010. Statsminister Jens Stoltenberg hadde ei kort samtale med den kinesiske statsministeren Wen Jiabao første dag av toppmøtet.

På toppmøtet viste EU-president Herman Van Rompuy til at ASEM-landa har 60 prosent av både befolkninga og handelen i verda, og at bruttonasjonalprodukta (BNP) utgjer halvparten av verdas samla BNP. Van Rompuy ville ha [asiatisk innsats for å styrka verdsøkonomien](#), fordi «vekst er eit globalt kollektivt ansvar», og EU-sida åtvare også mot proteksjonistiske tiltak i Asia. Asiatiske leiarar var på si side usikre om Europa gjennomførte dei tiltaka som trongst i eurokrisa.

Store land som Russland og Australia deltar også i samarbeidsorganet, og den breie deltakinga på toppmøta blir [berre overgått av FNs generalforsamling](#).

Til neste år er det utanriksministermøte i India. Der skal ein vurdera ASEM-strukturen, sidan talet på medlemsland er fordobla sidan oppstarten i 1996. På møtet i Laos blei ASEM-medlemslanda einige om å [finna si eiga retning](#): «basert på suksessane frå det europeiske prosjektet, samtidig som ein lærar av feila».

Neste toppmøte skal arrangerast i Brussel i 2014.

Verftsaken

Høyesterett starter behandlingen av den såkalte verftsaken 29. januar neste år. Saken har stor prinsipiell betydning for allmenngjøring av tariffavtaler. Partene på arbeidsgiver- og arbeidstakersiden har deltatt i saken som partshjelpere. Saken dreier seg om hvilke arbeids- og lønnsvilkår som skal gjelde for utenlandske arbeidere som er utstasjonert på norske verft.

Ni verft har saksøkt staten og hevdet at Tariffnemndas vedtak om å allmenngjøre deler av verkstedsoverenskomsten for skips- og verftsindustrien var ugyldig, og i strid med EØS-avtalen og utsendingsdirektivet. Spørsmålet er knyttet til allmenngjøring av bestemmelser om arbeidstid, overtidsbetaling, utenbystillegg og dekninger av reise, kost og losji.

Staten vant saken i tingretten. Under behandlingen i Borgarting lagmannsrett ble det hentet inn en [rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen](#), som langt på vei ga støtte til arbeidsgiversidens standpunkt om at vedtaket var ugyldig og i strid med EØS-retten. Lagmannsretten la imidlertid ikke avgjørende vekt på dette i sin dom. I tilknytning til

spørsmålet om reise, kost og losji kom retten til at disse kunne allmenngjøres under hensyn til grunnleggende samfunnsinteresser.

[Eurorett nr. 10/2012](#) kommenterer dommen slik: «Lagmannsretten kommer tilsynelatende til et annet resultat vedrørende forskriften § 7 enn hva som følger av EFTA-domstolens dom. Lagmannsrettens uttalelse om forskjellene i dokumentasjonsgrunnlag for henholdsvis lagmannsretten og EFTA-domstolen tyder imidlertid på at lagmannsretten er enig i EFTA-domstolens uttalelser, men at ulik tolkning av norsk rett og av faktum i saken her fører til ulike konklusjoner».

Etter dommen i Borgarting lagmannsrett sa arbeidsminister [Hanne Bjurstrøm](#): «Jeg registrerer at staten har fått fullt gjennomslag for sitt syn i lagmannsretten og er godt fornøyd med dette.». [NHO](#) på sin side var «meget overrasket og svært skuffet over dommen», og hevdet at bedømmelsen av reise/kost/losji er EØS-rettslig sett uriktig, gitt at EFTA-domstolen nærmest lukket døren for en slik konklusjon.

Tariffnemnda sendte i oktober LOs krav om fortsatt allmenngjøring av tariffavtalene i bygg- og anlegg, verftsindustrien, jordbruks/gartneri og renholdsbedrifter på [høring](#). På [møtet i Tariffnemnda 28. november](#) ble man enige om en avtale for jordbruks- og gartnerinæringen. For de tre andre næringene ønsker man å vente til etter Høyesterettsdommen. Striden gjelder blant annet arbeidsgivernes plikt til å dekke utgifter til reise, kost og losji. NHO peker i sitt [høringssvar](#) på at det ikke er dokumentasjon for forhold som tilsier allmenngjøring og at Tariffnemnda under enhver omstendighet ikke kan allmenngjøre vilkår knyttet til arbeidstid, reise, kost og losji. Det gjelde både verftsindustrien og bygg og anlegg, mener NHO. LO viser i sitt [høringsbrev](#) til Arbeidstilsynets årsrapport for 2011 hvor det framgår at 31 prosent av tilsynene i verftsindustrien medførte reaksjoner knyttet til sosial dumping. For [renholdsbransjen](#) gjelder uenigheten krav om minstelønn.

Håndhevingsdirektivet

Regjeringen mener forslaget til håndhevingsdirektiv er «et viktig skritt i riktig retning, og dets formål om bedre etterlevelse av utsendingsdirektivet er i utgangspunktet et positivt bidrag til regjeringens arbeid mot sosial dumping». Imidlertid støtter ikke regjeringen forslaget artikkel 9 om en uttømmende liste over hvilke kontrolltiltak som er tillatt. Det er også behov for ytterligere avklaringer av innhold og konsekvenser på flere av punktene, ifølge [regjeringens EØS-notat](#).

Forslaget, som Europakommisjonen la fram i mars i år, handler om å styrke håndhevelsen og gjennomføringen av utsendingsdirektivet. Utsending brukes om personer som sendes ut av sin arbeidsgiver i ett EU-land for å jobbe i et annet EU-land. Europeisk fagbevegelse har presset på for en revisjon av utsendingsdirektivet, etter at flere EU-dommer har ført til en svekkelse av de kollektive rettighetene og av muligheten til å regulere arbeidsmarkedet. I stedet for å endre direktivet har Kommisjonen valgt å komme med forslag til regler om håndhevelse av direktivet.

Forslaget inneholder blant annet regler som forplikter EU-land til å gi lett tilgang til informasjon om arbeidsvilkår og om administrativt samarbeid over landegrensene. Det foreslås regler som skal hindre misbruk, blant annet at bedrifter etablerer «postboksfirmar» i andre EU-land. I tillegg har forslaget en liste over tillatte og påkrevde kontrolltiltak, krav om solidaransvar overfor direkte underleverandører og regler for innkreving av bøter.

Regjeringen støtter ikke forslaget om en uttømmende liste som angir hvilke nasjonale kontrolltiltak som er tillatt. Det er for restriktivt, og man bør åpne for nasjonale regler. Regjeringen antar at forslaget vil få betydning for dagens regelverk knyttet til id-kort i bygg- og anleggsbransjen, registreringsplikt for bemanningsforetak og godkjenningsordningen i renholdsbransjen.

I tillegg mener regjeringen det er behov for klargjøring av innhold i og konsekvenser av følgende forslag:

- Definisjon av utsending: Bestemmelsen må også angi hvilke regler som gjelder dersom en arbeidstaker ikke regnes som utsendt.
- Klageordninger: Det er uklart om det må etableres særskilte ordninger hvor utsendte arbeidstakere kan rette direkte klager mot arbeidsgiveren.
- Solidaransvar: Forslaget er snevrere enn den norske ordningen, og det legges til grunn at denne kan opprettholdes.
- Administrative bøter og straffer mellom landene: Det er behov for ytterligere klargjøring av innhold og konsekvenser.

Saksordfører i Europaparlamentet, Danuta Jazlowiecka (EPP, Polen), la 8. november fram et [utkast til rapport](#), som blant annet støtter Kommisjonens forslag om en uttømmende liste over kontrolltiltak. Hun tar også til orde for bedre informasjon til arbeidstakere og bedrifter og økt administrativt samarbeid. Hun presenterte sin rapport i arbeids- og sosialkomiteen 28. november etterfulgt av en rekke innlegg fra øvrige medlemmer. Det var svært ulike oppfatninger på mange områder. Dette gjelder bl.a. uttømmende lister over kontrolltiltak, hvilket ansvar et selskap skal ha for underleverandører, og grunnleggende spørsmål om dette faktisk handler om retten til tjenesteytelser eller beskyttelse av arbeidstakere. Det var også noen som etterlyste en klargjøring av virkeområdet til dette direktivet i forhold til vikarbyrådirektivet. Komiteen vil tidligst stemme over endringsforslagene i februar og plenumsbehandling er tentativt satt til mai 2013.

[BusinessEurope](#), NHOs europeiske paraplyorganisasjon, er positiv til utkastet, men frykter at etablering av solidaransvar for underleverandører vil være skadelig for utviklingen av det indre markedet. [ETUC](#), Den Europeiske Faglige Samorganisasjon, er imidlertid svært kritisk til saksordførers utkast og mener det åpner for at arbeidsgiver fortsatt kan bruke «postboksfirmar» og et komplekst nettverk av underleverandører. ETUC oppfordrer parlamentsmedlemmene til å avvise rapporten.

I regjeringens EØS-notat står det at det antas at de nordiske landene, Tyskland, Belgia og Frankrike har sammenfallende interesser som Norge. Ifølge [LO-aktuelt](#) ligger det an til et blokkerende mindretall i Rådet i spørsmålet om en uttømmende liste av kontrolltiltak.

[Monti II-forordningen](#) ble lagt fram samtidig med håndhevingsdirektivet, som en «pakke». I september trakk Kommisjonen tilbake forslaget etter at tolv nasjonale parlamerter for første gang [benyttet det «gule kortet»](#). Arbeidsdepartementet sendte også brev til Kommisjonen om at Norge sa nei til Monti II-forordningen. Formålet med forordningen var å klargjøre forholdet mellom kollektive rettigheter og retten til etablering og til å yte tjenester. Ifølge regjeringens EØS-notat er det usikkert hvilken betydning tilbaketrekkningen av forslaget vil ha for håndhevingsdirektivet.

Forskrift for lønsvilkår i offentlige kontrakter

EFTAs overvåkingsorgan, ESA, mener at den norske forskriften om iverksetting av ILO-konvensjon nr. 94 om krav til lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter strider mot EUs utsendingsdirektiv. Regjeringen [avviste dette](#) for et år siden. Det var ESAs siste advarsel til Norge, og saken omtales som «å ligge i bero» hos ESA.

Forholdet mellom ILO-konvensjonen og EØS-avtalen er sentralt. I stortingsdebatten 22. november sa utenriksminister Espen Barth Eide følgende om forholdet mellom ILO og EU: «De grunnleggende kommisjonene vi deltar i på arbeidslivets områder, vil gjelde uansett, og disse vil vi forsvare i EØS og beholde i Norge, samme hva som ellers skjer».

Spørsmålet er også aktuelt i forbindelse med forhandlingene i Rådet og Europaparlamentet om nye anskaffelsesdirektiver. Det er viktig at anskaffelsesdirektivene presiserer at det kan stilles krav til lønns- og arbeidsvilkår i offentlige anbudsprosesser som følger av ILO-konvensjon nr. 94 om arbeidsklausuler i offentlige kontrakter. Det [sa](#) statssekretær Jan Erik Støstad da han møtte medlemmer av Parlamentet i Strasbourg 23. oktober. Det kommer også fram i [EØS/EFTA-posisjonsnotatet](#) som ble sendt Europakommisjonen i mars i år.

Europakommisjonen la i desember 2011 fram tre forslag om modernisering av reglene for offentlig anskaffelse, og Stortinget [mottok](#) dem til orientering. Kommisjonen ønsker å modernisere det europeiske innkjøpsmarkedet for å fremme vekst og sysselsetting. Dette skal skje ved å forenkle regler og prosedyrer, bl.a. ved elektroniske prosedyrer, lette små- og mellomstore bedrifters adgang til offentlige kontrakter, fremme bedre kvalitet på offentlige innkjøp og styrke tiltak mot korrupsjon og annet misbruk gjennom offentlige kontrakter. Det ble også foreslått et eget direktiv om konsesjoner for å klargjøre de rettslige rammene når en privat virksomhet får driftsansvar for vedlikehold eller utvikling av infrastruktur som havner, vannforsyning, renseanlegg, renovasjon eller lignende.

Forslagene er til behandling i Rådet og Parlamentet, og rapportøren la i februar i år fram et [arbeidsdokument](#) om de sentrale spørsmålene. Indre markeds- og forbrukerbeskyttelseskomiteen (IMCO) fortsatte 5. november drøftingen av endringsforslagene. Det er lagt fram tilsammen 3600 endringsforslag til de tre direktivene. Komiteen har i utgangspunktet lagt opp til å stemme over det overordnede forslaget 29. november og de to andre delene 18. desember. Avstemmingene kan bli utsatt siden det fortsatt gjenstår mange diskusjoner mellom de ulike gruppene på flere punkt. En sentral uenighet knytter seg til revisjon av de såkalte A- og B-tjenestene, der B-tjenestene gjelder tjenester som i utgangspunktet bare tilbys lokalt (bl.a. visse typer helse- og utdanningstjenester). Det er også uenighet om hvordan rettspraksis fra EU-domstolen skal tas inn i regelverket. Det er ikke fastsatt noen dato for plenumsbehandling.

Fra norsk side har spesielt ulike forslag om å ta inn referanser til ILO-standarder og ILO-konvensjon nr. 94 i reglene vært møtt med interesse. I IMCO ønsker bl.a. saksordføreren (Marc Tarabella, S&D, Belgia) en konkret henvisning til ILO. Formannen i IMCO (Malcolm Harbour, ECR, Storbritannia) viser derimot til at medlemslandene har nasjonale regelverk som skal ivareta arbeidstakerne. Å repetere detaljerte krav i innkjøpsregelverket vil bidra til økt byråkrati. Ulike kompromisstekster diskuteres nå mellom de ulike gruppene, men det er uklart hva som blir resultatet.

EØS/EFTA-landene er i sitt posisjonsnotat kritiske til Kommisjonens forslag om en plikt til å kunngjøre anskaffelser av helse- og sosialtjenester i hele EØS-området. Landene mener dette

området må unntas, og fornyings-, administrasjons- og kirkeminister Rigmor Aasrud skrev følgende i et [svar til Hans Olav Syversen \(KrF\)](#): «Det endelige resultatet av dette forslaget påvirker hvilket handlingsrom vi har i Norge til å utforme særegne regler for helse- og sosialtjenester. [...] Vi følger fortsatt dette arbeidet tett og jobber for å påvirke regelverket i riktig retning».

Norsk formannskap i EUREKA juli 2013-juni 2014

[EUREKA](#) er et europeisk nettverk for innovasjon som ble etablert i 1985. Det er i dag 41 medlemmer (40 medlemsland og Europakommisjonen) i EUREKA.

Norge har vært medlem fra opprettelsen. [Norges Forskningsråd](#) overtar formannskapet fra Tyrkia i juli 2013. Norge vil ha ansvar for den politiske ledelsen av EUREKA og arrangere flere konferanser og møter i Trondheim, Bergen, Oslo og Brussel. Medlemslandene avgjør i fellesskap hvilke prosjekter som skal bli EUREKA-prosjekter. Det ligger ikke noen egen finansieringsordning i EUREKA, men medlemslandene bidrar med støtte til prosjektene. EUREKA er et offentlig privat samarbeid, hvor offentlige midler utløser økt privat investering i prosjektene.

Norge har ikke egne øremerkete EUREKA-midler, men alle støtteordninger til FoU i næringslivet kan anses som norske EUREKA-penger. Bedrifter som ønsker å etablere EUREKA-prosjekt, kan søke om prosjektetableringsstøtte. Danmark har tilsvarende ordning, mens bedrifter i Sverige kan søke om støtte fra en øremerket VINNOVA- EUREKA støtteordning.

Alle EUREKA-prosjekt skal ha deltakere fra minst to av medlemslandene. Prosjektene følger "nedenfra-og-opp-prinsippet". Det er bedriftene som skal styre prosjektene. Eureka-prosjektene skal være industriledende og markedsnære.

EUREKA og EUs sjuende forskningsprogram står bak innovasjonsprogrammet [Eurostars](#). Her er det en egen finansieringsordning. Eurostars-programmet er den første europeiske finansieringsordningen som er spesifikt rettet mot små og mellomstore bedrifter som driver med forskning og utvikling. Fra 2008 til 2013 er det bevilget €400 millioner årlig til Eurostars - €300 fra medlemslandene i EUREKA og €100 fra EUs sjuende rammeprogrammet for forskning.

■ EUREKA member countries
■ EUREKA national information points

Vikarbyrådirektivet

«Mange tusen avtaler må reforhandles, og det blir et kontraktskaos dersom vikardirektivet iverksettes fra nyttår», sa administrerende direktør Petter Furulund i NHO Service til [Dagens Næringsliv 12. november](#). Avisa omtaler det som en «ny og åpen strid» om vikarbyrådirektivet. [Svein Oppegaard i NHO presiserer](#) at ikke alle sider ved innføringen av direktivet er på plass, og at NHO fortsatt er i dialog med Arbeidsdepartementet for å få klargjort sentrale elementer i arbeidsmiljøloven.

Det viktigste spørsmålet er unntaket fra likebehandlingsprinsippet. Direktivet legger opp til at det er lønnsforholdene i bedriften som leier inn arbeidskraften som avgjør hvilken lønn en innleid vikar skal ha. I dag er det vikarbyrået som fastsetter lønna. EU har åpnet for å gjøre unntak fra å lovfeste likebehandling i tilfeller der den innleide arbeidstakeren er fast ansatt i vikarbyrået eller hvis byrået har egen tariffavtale. Norge har ikke benyttet seg av denne muligheten for unntak. [Mer om vikarbyrådirektivet](#).

Det er imidlertid gitt [en hjemmel i lovens § 14-12a](#) for at departementet kan vedta en forskrift om og i hvilken utstrekning bestemmelsene om likebehandling kan fravikes ved en tariffavtale. Det er også gitt en hjemmel til å forby innleie for visse arbeidstakergrupper. Disse hjemlene er hittil ikke benyttet.

Departementet omtaler forskriftshjemmelen i [forarbeidene til loven](#). Det vises til en rapport fra Kommissjonens ekspertgruppe fra august 2011 som peker på at det i tariffavtalen må finnes elementer som utgjør en motvekt til de elementene om beskyttelse som fravikes, for å sikre den generelle beskyttelsen av utleide arbeidstakere. «Departementet legger derfor til grunn at partene med hjemmel i en eventuell unntaksbestemmelse ikke generelt kan avtale seg vekk fra likebehandlingsprinsippet uten kompenserende rettigheter til de utleide arbeidstakerne».

NHO-direktør [Petter Furulund skriver](#) at det er vanskelig å forstå at fremforhandlede tariffavtaler ikke er et godt nok vern. Dersom det ikke åpnes for et unntak for tariffavtaler blir bemanningsbransjen, som eneste arbeidsgiver i Norge, fratatt retten til å forholde seg til tariffavtaler.

EØS-komiteen vedtok 13. juli 2012 å innlemme direktivet i EØS-avtalen. Vedtaket trer i kraft 1. januar 2013. Reglene for solidaransvar for innleievirksomheten trer i kraft 1. juli 2013.

NHO Service og Byggenæringens landsforening har bedt om å få utsatt innføringen av vikarbyrådirektivet. «Den største utfordringen er å utvikle systemer som sikrer at likebehandlingsprinsippet blir overholdt og tilpasse kontraktsformer til dette», [sier fagsjef for bemanningsbransjen i NHO, Even Hagelien, Arbeidsdepartementet svarer](#) i et brev til NHO Service at datoen for ikrafttredelse er i tråd med bemerkningene i forarbeidene og vedtaket i EØS-komiteen, og slår fast at: «Dette er dermed den frist Norge er folkerettslig bundet av».

Fristen for å gjennomføre vikarbyrådirektivet var 5. desember 2011. Både Danmark og Sverige har mottatt henholdsvis en [grunnlagt uttalelse](#) og et [åpningsbrev](#) fra Europakommisjonen om manglende gjennomføring.

Den danske regjeringen skal etter planen legge fram et lovforslag i desember. Ifølge [Børsen.dk](#) foregår det interne regjeringsforhandlinger, og saken skal være politisk sensitiv. Tradisjonelt er det partene i arbeidslivet som pleier å bli enig om implementering av

arbeidsrettdirektiver. Det lyktes ikke denne gangen. [Europautvalget](#) skal den 30. november ha et «samråd» med den danske arbeidsministeren om saken.

Uenigheten gjelder også i Danmark unntaket fra likebehandlingen knyttet til tariffavtaler. Arbeidsgiverne krever at unntaksmuligheten brukes på grunnlag av de eksisterende tariffavtalene. Arbeidstakerne går bare med på unntak dersom avtalene lever opp til «et visst nivå av likebehandling».

[Sveriges Riksdag vedtok 28. november](#) loven som implementerer vikarbyrådirektivet. Arbeidslivets parter kan gjøre unntak fra kravet om likebehandling gjennom tariffavtaler. Loven trer i kraft 1. januar 2013.

Arbeidsgiver- og bransjeorganisasjonen Bemanningsföretagen har anmeldt den svenske regjeringen for [mangelfull innføring av vikarbyrådirektivet](#) i svensk rett. Artikkel 4.1 og 10 i direktivet er ikke med i regjeringens forslag til ny lovgivning. Disse artiklene inneholder bestemmelser som sikrer at det ikke innføres umotiverte eller uproporsjonale begrensinger eller forbud i lover og tariffavtaler. Bemanningsföretagen mener at dette kan føre til at Sverige kan dømmes for traktatbrudd i EU-domstolen.

Kunnskapsministeren vil etter planen redegjøre for:

Noregs forskings- og utdannings samarbeid med Europa

Regjeringa skal arbeida for EUs nye program for 2014-2020 innanfor forskings- og utdanningsområda, *Horisont 2020* og *Erasmus for alle*, er i tråd med norske syn og prioriteringar. Det er budskapet i [stortingsmeldinga om Noregs avtalar med EU \(Europameldinga\)](#).

Noreg har deltatt i EUs forskings- og utdanningsprogram sidan 1980-åra. Gjennom EØS-avtala deltar Noreg som observatør i komiteane som forvaltar programma, og blir ifølgje [Europameldinga](#) regelmessig invitert til uformelle ministerrådsmøte. Det regjeringsoppnemnde utvalet bak [Europautgreiinga](#) slo fast at samarbeidet har vore viktig for norsk forskning og utdanning: «Deltakelse i de ulike programmene gir norske organisasjoner, institusjoner og myndigheter tilgang til metode- og kunnskapsutvikling som skjer innenfor rammen av EU».

Forskning: Frå 7. rammeprogram til *Horisont 2020*

«Norsk deltagelse i det nye forsknings- og innovasjonsprogrammet (*Horisont 2020*) må vurderes ikke bare ut fra de forsknings- og innovasjonspolitiske aspektene, men også i et samfunnmessig, næringsmessig, budsjettmessig og bredere utenrikspolitisk perspektiv», står det i [Europameldinga](#). EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling er det største programmet Noreg deltar i under EØS-avtala, og utgjør bortimot 70 prosent av Noregs samla bidrag til EUs programsamarbeid.

[Kunnskapsdepartementet](#) slår fast at «Noreg skal vere ein attraktiv kunnskapsnasjon og samarbeidspartner, og internasjonalisering av forskning er eit hovudmål i norsk forskning». Departementet skriv vidare at Noreg har hatt stort utbytte av å delta i EUs rammeprogram, og at deltakinga har vore viktig for kvaliteten på norsk forskning. Samtidig har samarbeidet blitt meir omfattande, og prisen for deltaking dyrare. [Budsjettforslaget](#) viser at den norske kontingenten vil vera om lag 1,7 milliardar kroner i 2013, ein auke på 318 millionar kroner samanlikna med saldert 2012-budsjett. Utvalet bak [Europautgreiinga](#) meinte ein burde sjå etter korleis bidraga kan handterast best muleg i den norske budsjettprosessen.

Noreg har deltatt i forskingsprogramma i over 20 år, og [ved inngangen til 2012](#) deltok rundt 4000 norske forskarar i 933 internasjonale forskingsprosjekt i Europa. Prosjektsøknader med norsk deltaking har også hatt [høgare godkjenningsprosent](#) enn gjennomsnittet (28 prosent mot 18 prosent). Samtidig har det vore utfordrande for Noreg å få tilbake prosjektmidlar tilsvarende det som blir betalt inn i programma, og kunnskapsminister Kristin Halvorsen sa i [ein tale til Forskarforbundet 6. november](#) at norsk deltaking bør aukast ytterlegare: «Bare om lag 8 prosent av forskerne våre deltar i prosjekter finansiert av rammeprogrammet i dag, hvordan kan vi få til at denne andelen doubles eller triples?»

[Horisont 2020](#) er EUs nye strategiske rammeverk for finansiering av forskning og innovasjon, som skal gjelda for perioden 2014-2020. Programmet avløyser det 7. rammeprogrammet. *Horisont 2020* skil seg frå tidlegare rammeprogram ved at det inkluderer både forskning og innovasjon, sjølv om forskning vil stå for den største delen. Noreg deltar også i EUs program for konkurransevne og innovasjon (CIP) og i Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi (EIT), som Kommisjonen no føreslår å slå saman i *Horisont 2020*. (Tidlegare i november kom det fram at [nordnorske regionar er dårlegast på innovasjon i Norden](#).)

For første gong skal altså all EU-forskning og -innovasjon samlast i eitt program. Det politiske rammeverket for det nye programmet er EU-strategien *Europa 2020*, der eitt av hovudmåla er at EU i gjennomsnitt skal investera tre prosent av BNP i forskning og utvikling innan 2020. Leiar av EØS-spesialutvalet for forskning, Pål Sørgaard, peikar også på at [Horisont 2020 er meir knytt til EUs politikktutvikling enn tidlegare program](#): «Programmet skal skaffe kunnskap for europeisk politikk, en politikk vi i neste omgang møter i form av regelverk».

Europakommisjonen [presenterte Horisont 2020 i fjor haust](#), med tre hovudsatsingar:

- Grensesprengande forskning
- Globalt leiande næringsliv, gjennom investering i nøkkelteknologiar og støtte til små- og mellomstore bedrifter
- Forsking for å møte store samfunnsutfordringar

Det er særleg vektlegginga av globale samfunnsutfordringar som skil *Horisont 2020* frå tidlegare rammeprogram. Dette inneber meir midlar til område som klima, miljø og energi. Utanriksminister Espen Barth Eide sa i [EU/EØS-utgreiinga 13. november](#) at dette også er dei prioriterte områda i norsk forskning: «Dermed har vi et potensial for høyere deltakelse».

[Europautgreiinga](#) viste til at mange forskarar kritiserte forskingsprogramma for å vera tungrodd og at dei kravde store ressursar i søkeprosessar og forarbeid. I [EU/EØS-utgreiinga i mai](#) sa utanriksministeren at *Horisont 2020*-forslaget legg opp til «omfattende administrative forenklinger, og Norge bruker både politiske og andre kanaler for å fremme norske synspunkter på dette forslaget». Eit [fjerde norske innspel](#) til *Horisont 2020* blei sendt til EU-institusjonane i april, der regjeringa mellom anna la vekt på arktisk forskning og biodiversitet. Norske innspel skal tidlegare ha vunne fram når det gjeld mellom anna [maritim forskning](#) (til dømes [akvakultur](#)). I ein [interpellasjonsdebatt i mars](#) sa forskings- og høgare utdanningsminister Tora Aasland at også dei humanistiske og samfunnsvitskaplege faga ville integrerast i *Horisont 2020*, i tråd med norske standpunkt.

Programforslaget frå Kommisjonen er no til behandling i Rådet og i Europaparlamentet. Industri-, forskings- og energikomiteen (ITRE) i Parlamentet [vedtok forslaget 28. november](#), og votering i plenum vil skje til neste år. *Horisont 2020* er føreslått med eit budsjett på 655 milliardar kroner, ein auke frå 377 milliardar kroner i det 7. rammeprogrammet. Det er venta at [Rådet vil freista å redusera dette](#). Utfallet av budsjettforhandlingane er per i dag usikkert. Drøftingane om forskingsprogrammet heng også nøye saman med forhandlingane om EUs neste langtidsbudsjett.

Leiarar for åtte store forskingsinstitusjonar har saman [åtvara mot kutt i Horisont 2020-budsjettet](#) i ei tid der Europa må finna tilbake til vekst. Dei argumenterer for at det er særskilt viktig å oppretthalda investeringane i vitskaplege ressursar, både menneskelege og tekniske, for å gjera Europa meir konkurransedyktig i framtida.

Noregs del av programbudsjettet blir utrekna på grunnlag av BNP samanlikna med EU-landa. I ein [interpellasjonsdebatt i juni](#) sa kunnskapsminister Kristin Halvorsen at *Horisont 2020* ville vera «utfordrende for Norge på mange områder – for det første fordi kontingenten vår blir betydelig større». Eit eventuelt forslag om at Noreg skal delta i *Horisont 2020* vil bli lagt fram som ei eiga sak for Stortinget.

I *Horisont 2020*-forslaget legg ein også opp til å realisera det europeiske forskingsområdet, ERA. Målet er å skapa ein indre marknad med fri bevegelse av kunnskap – forskarar, idear, teknologi – også kalla «den femte fridom». Utviklinga av ERA handlar om korleis felles forskingsprioriteringar og -utfordringar skal løftast i felleseuropeiske satsingar. Dette har resultert i konkrete eksempel som felles havforskning i eige program og samarbeid om forskning på karbonfangst og -lagring. Noreg har til no deltatt i ERA som assosiert land, gjennom deltaking i EUs forskingskomité ERAC og fire ERA-arbeidsgrupper og -komitear.

Det blir lagt opp til at ERA skal «ferdigstillast» innan 2014, og regjeringa har varsla å koma tilbake til ERA-samarbeidet i den komande forskingsmeldinga. Regjeringa har tidlegare opna for å [inkorporera ERA i EØS-avtala](#).

Utdanning: Frå LLP til *Erasmus for alle* eller *YES Europe*?

Noreg deltar i dei fleste europeiske programma på utdanningsområdet gjennom EØS-avtala. Utdanning er også sentralt i EU-strategien *Europa 2020*, der to av hovudmåla handlar om utdanning: få fleire i høgare utdanning, frå dagens 32 prosent til 40 prosent, og redusera tidleg fråfall i skulen frå 14 prosent til under 10 prosent.

Norske utdanningsinstitusjonar har til no deltatt i samarbeid med representantar frå andre europeiske land gjennom [Programmet for livslang læring \(LLP\)](#), som er delt inn i fire:

- [Erasmus](#): Samarbeid i høgare utdanning ([Europautgreiinga](#) viser at rundt 21 000 norske studentar har vore på utveksling, mens norske utdanningsinstitusjonar har mottatt over 25 000 studentar)
- [Comenius](#): Samarbeid i barnehage, grunnskule og vidaregåande skule (over 100 000 norske elevar har sidan 1995 deltatt i skulesamarbeid)
- [Grundtvig](#): Samarbeid i vaksenopplæring
- [Leonardo da Vinci](#): Samarbeid i fagopplæring og yrkesutdanning (rundt 6000 norske yrkesfagselevar og lærlingar deltar årleg i utveksling)

I tillegg finst det underprogram som støttar aktivitetar som går på tvers av utdanningsområda, som språk og IKT.

Europakommisjonens forslag til nytt utdanningsprogram, *Erasmus for Alle*, skal frå 2014 samla alle desse ovannemnde programma. I tillegg skal det omfatta både idrettssamarbeid og internasjonalt samarbeid innan høgare utdanning. Målet er å bidra til ein kunnskapsbasert økonomi i EU gjennom å skapa grunnlag for innovasjon i samfunnet. Den nye programstrukturen skal organiserast under tre hovudtiltak:

1. Støtte til læringsmobilitet for enkeltpersonar
2. Støtte til institusjonelt samarbeid for innovasjon og god praksis
3. Støtte til politikktutvikling og reformer

Erasmus for Alle legg også opp til å styrka partnerskapen mellom opplæringssektoren og arbeidslivet, og i [Europameldinga](#) står det vidare at programmet skal fremja innovasjon, entreprenørskap, vekst og sysselsetting, i tillegg til aktivt medborgarskap, demokratiutvikling og fleirkulturell forståing i Europa.

Sidan 2007 har rundt 400 000 personar årleg fått støtte til ulike typar aktivitetar på europeisk nivå, men dette vil Kommisjonen dubla til 800 000 fram mot 2020. «EU har tatt konsekvensen av at investering i utdanning er særlig viktig i krisetider, også på lengre sikt for å komme ut av krisen», sa utdanningsråd ved EU-delegasjonen, Ingveig Koht Astad, då [programforslaget blei lagt fram i fjor haust](#). Astad peika også på at EU ville forsøka å etablera

ei ordning med «europeiske studielån», som regjeringa meiner er [inspirert av dei nordiske studiefinansieringsordningane](#).

Kultur- og utdanningskomiteen i Europaparlamentet [vedtok 27. november](#) *Erasmus for alle*, men komiteen har døypt om forslaget til [YES Europe](#). Komiteen ønskjer også at dei eksisterande programnamna (Erasmus, Leonardo osv.) skal brukast vidare. Votering i plenum vil skje i 2013. Rådet vil nok venta med si avgjerd til etter at forhandlingane om nytt langtidsbudsjett blir endeleg vedtatt, og den kypriotiske utdanningsministeren sa på [rådsmøtet 26. november](#) at han såg føre seg semje med Europaparlamentet i løpet av våren 2013.

I [EØS-notatet om Erasmus for alle](#) står det at Noreg vil få økonomiske forpliktingar dersom programmet blir innlemma i EØS-avtala. Europakommisjonen har føreslått eit budsjett på rundt 19 milliardar euro for perioden 2014-2020, ein auke på 70 prosent samanlikna med inneverande periode (2007-2013). I tillegg må den administrative organiseringa av programmet vurderast sidan programmet femnar om ansvarsområda til fleire departement (ungdom: BLD og idrett: KUD). Noreg sendte i januar ein [EFTA/EØS-kommentar](#) om *Erasmus for alle*-forslaget, og regjeringa varslar å koma tilbake til eventuell norsk deltaking når programmet er vedtatt i EU. Den felles EØS-parlamentarikarkomiteen, med Stortingets delegasjon til EFTA og EØS i spissen som saksordførar, vedtok dessutan ein [resolusjon](#) 27. november om EFTA-deltaking i EU-programma for 2014-2020.

Det har i haust vore spekulasjonar om norske Erasmus-studentar ville [mista stipenda](#) sine til neste år på grunn av manglande budsjettmidlar. Underskotet på 2012-budsjettet skal no vera på rundt 220 millionar euro, og kommissær Androulla Vassiliou sa 26. november at [situasjonen for Erasmus og LLP framleis er alvorleg](#): «Med mindre det kjem ein rask respons på førespurnaden om ytterlegare finansiering [...] må Kommisjonen begynna å ta frå 2013-budsjettet for å betala nasjonale organ for utgifter i 2012». Dersom ikkje gapet på 2012-budsjettet blir lukka, kan universitet og høgskular måtta kutta talet på studieplassar frå 2013 eller redusera nivået av studiestipend. «Erasmus har gitt opphavet til den første virkelige europeiske generasjonen», skreiv EU-ambassadør Janos Herman i [eit innlegg i Nationen i vår](#).

Om utvalgte rettsakter i EØS-komiteen

Forordning 270/2012 - grenseverdier for rester av plantevernmidler

[Forordningen](#) endrer grenseverdier for rester av plantevernmidler i matvarer. I forbindelse med Mattilsynets høring om saken sendte syv organisasjoner, blant dem Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender, [et felles svar](#) hvor de konkluderer med at de økte grenseverdiene ikke er akseptable, og derfor ikke bør gjennomføres.

Mattilsynet skriver i [høringsbrevet](#) at EUs matsikkerhetsbyrå EFSA har vurdert endringene for de enkelte stoffene (ikke samlet), og uttalte at det ikke er noen risiko for at økte grenseverdier skal føre til at akseptabelt daglig inntak (ADI) eller akutt referansedose (ARfD) blir overskredet. Fem av de 10 foreslåtte sprøytemidlene er ikke tillatt brukt i Norge, men enkelte andre steder i verden. Bakgrunnen er å unngå handelshindringer med USA, Costa Rica, Brasil, Guatemala og Egypt.

Organisasjonene viser i høringssvaret til [tilsvarende vedtak i EØS-komiteen](#) før sommeren og [nye høringer](#) og mener myndighetene må vurdere kombinasjonseffekten av de ulike toksiske stoffene – «cocktaileffekten». De mener at det er en svakhet at norske myndigheter ikke vurderer dette, og krever at det blir rutine.

Nylig overleverte organisasjonene [13 570 underskrifter til helseminister Jonas Gahr Støre](#) hvor de ber om at Mattilsynets gjennomføring av rettsaktene skal stoppes. «Det jeg kan love er at jeg tar dette med meg, kommuniserer det til Mattilsynet og ber om å få svar på det dere spør om», sa helseministeren ved overrekkelsen.

Forordning 360/2012 – Bagatellmessig støtte til bedrifter som utfører tjenester av allmenn økonomisk betydning

[Forordningen](#) «forenkler regelanvendelsen og utvider det nasjonale handlingsrommet for å gi offentlig støtte», står det i [regjeringens omtale](#).

Hovedregelen er at all statsstøtte skal godkjennes av EFTAs overvåkingsorgan ESA. Det er gjort et generelt unntak for såkalt bagatellmessig støtte (under 200 000 euro). Forordningen åpner imidlertid for å øke denne terskelen til 500 000 euro for foretak som utfører tjenester på vegne av det offentlige (tjenester av allmenn økonomisk betydning). Beløpet gjelder over en treårsperiode.

Ikke alle sektorer er omfattet av unntakene. Det gjelder blant annet fiskeri og akvakultur, deler av vegtransportsektoren, eksportrelaterte aktiviteter og kriserammede foretak. Forordningen vil bli gjennomført i norsk rett ved endring av [Forskrift om unntak fra notifikasjonsplikten for offentlig støtte](#).

Andre aktuelle saker:

Toll på landbruksvarer/Artikkel 19

EUs eksport av landbruksprodukter til Norge har økt med 150 % fra 2000 og til i dag. Det viser at Norge ikke er proteksjonistisk sa Norges ambassadør til EU, Atle Leikvoll, da han orienterte om endringene i det norske tollvernet i Europaparlamentets utenrikshandelskomité 27. november. EU-parlamentarikerne og Europakommisjonen var kritiske til tollauken og til mangel på konsultasjon på førehand. Kommisjonen utelukka ikkje «legale tiltak», men sa ikkje noko om kva det eventuelt ville innebære. [Medlemmer av Europaparlamentet har engasjert seg i saken](#) også tidligere i høst blant annet i en kronikk i Aftenposten. I sitt [svar](#) 16. oktober skriver Kommisjonen at den gjennomgår endringen i tollklassifisering som er gjort for hortensia og at man har notert seg forslagene til økt toll for visse typer ost og kjøtt. I [spørsmål](#) til Europakommisjonen har tre EU-parlamentarikere [foreslått å koble tollsaken og den norske motstanden mot det tredje postdirektivet samt bankinnskuddsdirektivet](#). I en kommentar sier det norske Utenriksdepartementet at de tar for gitt at de tre sakene ikke blir blandet sammen.

Saken ble også tatt opp på møtet i EØS-rådet 26. november og drøftet i et møte mellom utenriksminister Espen Barth Eide og EUs handelskommisær Karel De Gucht samme dag. I konklusjonene fra EØS-rådet heter det at EU dypt beklager det norske forslaget om overgang fra kronetoll til prosenttoll og oppfordrer Norge til å endre beslutningen.

Tollendringene var også tema da landbruksministeren møtte EUs landbrukskommisær Dacian Ciolos i Brussel den 7. november. «*Landbruksminister Trygve Slagsvold Vedum møter ingen forståelse i EU for endringene i norske tollsatser på noen typer ost og kjøtt*» skrev [lese i Aftenposten](#). Kommissæren uttrykte stor skuffelse over den norske regjeringens varslede omlegging av tollsatsene, og sa at det var stor misnøye med de proteksjonistiske tiltakene blant mange av EU landene.

Landbruksministeren Slagsvold Vedum sa at de var forberedt på reaksjoner når forslaget ble lagt fram, men at «*Norge mener seg i sin fulle rett*». Videre sier han at han heller ikke frykter omleggingen vil få konsekvenser for andre næringer slik som fiskeri. Havbruksnæringen og Norges Fiskarlag har begge vært kritiske til tollendringen, og uttrykt uro for norsk eksport av fisk. «*Norge må velge andre virkemidler enn økt toll for å styrke norsk landbruksnæring. Fiskarlaget forutsetter at regjeringen nå bruker ressurser på å hindre reaksjoner fra EU*» [sa fiskarlagslederen i forbindelse med møte i Kontaktutvalget](#) den 10. oktober. Fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen avviste samme dag at det var grunn til uro og sier at [«hun ikke \[er\] bekymret for eksport av laks til tross for toll-støy rundt ost og kjøtt»](#).

Danske myndigheter har i lang tid fryktet en omlegging av tollene på norsk ost. Landbrukets utredningskontor opplyser i følge Aftenposten at av [9600 tonn importert ost i 2011, kom 43 prosent fra Danmark](#). Den danske handels- og investeringsminister Pia Olsen Dyhr reagerte i sommer sterkt på økningen i toll på hortensia og sendte i sakens anledning et brev til finansminister Sigbjørn Johnsen. Finansministeren [sa i sitt svar](#) at det var en misforståelse at Norge hadde økt tollsatsen på hortensia.

Under Nordisk Råds plenumssesjon i Helsingfors 31. oktober, tok danske representanter til ordet for at den norske regjeringen måtte endre en politikk som [henfaller til gammeldags proteksjonisme og som bryter med intensjonen i EØS-avtalen](#). Norges utenriksminister Espen Barth Eide forsvarte de justeringer regjeringen har foretatt og [slo fast i sitt svar](#) at «*eksporten*

av landbruksvarer fra EU til Norge, har gått kraftig opp, betydelig mer enn eksporten av landbruksvarer fra Norge til EU». Norge har derfor levd opp til forpliktelsene i artikkel 19 i EØS-avtalen slik regjeringen ser det. ABC nyheter kunne melde samme dag at [den danske handels- og investeringsministeren Olsen Dyhr avblåser den såkalte ostekrigen](#). Danmark anerkjenner at Norge verken har brutt WTO- eller EØS-avtalen. Hun understreker likevel at Danmark mener omleggingen vil få betydning for dansk eksport og at det ikke gavner den økonomiske situasjonen i Europa.

Tollsaken har ved flere anledninger blitt [debattert i Stortingets spørretime](#), og i et [skriftlig spørsmål](#) til landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum.

Langtidsbudsjettet 2014-2020 «utsatt»

Medlemslandene ble ikke enige om [langtidsbudsjett for 2014-2020](#) på toppmøtet 22. og 23. november. Det var for så vidt ventet etter landenes posisjonering før møtet, og det antydes at budsjettet vil stå på dagsorden tidlig i 2013. Partene har heller ikke blitt enige om salderingen av budsjettet for 2012 eller budsjettet for 2013.

Europakommisjonens opprinnelige forslag til langtidsbudsjett (Multiannual Financial Framework, MFF) var på litt over 1 000 milliarder euro regnet i 2011-priser. Det svarer til noe over 1 prosent av bruttonasjonalinntektene i EU-landene, og er en reell økning på 5 prosent sammenlignet med 2007-2013-budsjettet. Kommisjonen hevdet at dette måtte til for å kunne nå målene i Europa 2020-strategien. De fleste landene i Øst-Europa, Hellas og Spania stilte seg bak dette.

Flere land signaliserte at budsjettet burde kuttes, blant annet fordi mange medlemsland har måttet kutte drastisk i egne budsjetter. Formannskapslandet Kypros la fram et forslag som reduserte det opprinnelige forslaget med 50 milliarder euro.

Men [hvor i budsjettet skal det kuttes](#)? Frankrike, Spania, Italia, Irland og Polen ønsker at støtten til landbruket, den største posten i EU-budsjettet, opprettholdes. Sverige vurderte både kutt og omfordeling her. Tyskland ønsket å flytte midler til innovasjon og forskning. Storbritannia ville fryse budsjettet på 2011-nivå. [Nederland](#) har flagget at en økning tilsvarende inflasjonen er akseptabel, men ikke noe mer. [Storbritannia](#) har tatt til orde for at tildeling av midler fra [strukturfondene](#), opprettet for å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller i EU, bør endres. Fondene er nest største post i EU-budsjettet. Spesielt midler fra regionalfondet bør omfordeles, for å komme de fattigste landene til gode.

Sverige er det landet som [betaler mest pr innbygger](#), og det lå an til en økning i utkastet til langtidsbudsjett. EU-minister Birgitta Ohlsson vil ikke utelukke at Sverige kan nedlegge veto. Europolitics har en [oversikt over netto bidragsyttere og netto mottakere](#). Folketingets EU-opplysning har beskrevet [rabattordningene i EU](#).

For Norge er en mulig økning i EFTA- og EØS-kontingentene den mest direkte økonomiske virkningen, ifølge [Europaportalen](#). Den delen av budsjettet som omhandler [rammeverket Horisont 2020 for forskning og innovasjon](#) er også viktig, se egen sak om forsknings- og utdanningssamarbeid med Europa. Vi har deltatt i over 20 år, men kan først slutte oss formelt til neste del av programmet etter at langtidsbudsjettet er vedtatt.

Europaparlamentets president, Martin Schulz, har uttalt at [Parlamentet er klart imot frysing](#) av budsjettet og at Kommisjonens utkast ikke er tilstrekkelig til å gjennomføre Europa 2020-strategien, langt mindre dekke uforutsette hendelser. Parlamentet sier også at landene som innfører skatt på finanstransaksjoner kan bruke den til å redusere sine nasjonale bidrag til EU tilsvarende.

Framover:

7.-8. februar 2013: Toppmøte om budsjett.

Eurokrisen

Felles banktilsyn

I en tale i Den europeiske sentralbanken (ECB) sa Norges sentralbanksjef, [Øystein Olsen](#), følgende: «The banking crisis and the downturn [in Norway] in the early 1990s made clear [...] that our banks needed to be properly regulated.»

Det er en erkjennelse EU deler, og et av tiltakene for å dempe virkningene av eurokrisen er nettopp et felles banktilsyn.

En forutsetning for rekapitalisering av banker gjennom et permanent krisefond (se nedenfor) er en [felles tilsynsordning](#). Det springende punkt er hvem som skal betale ved en framtidig bankkrise. Den som har tilsynsmyndigheten bør også «ta regningen». Sentrale punkter er da [hvilken myndighet som overføres til det nye banktilsynet](#), forholdet mellom det nye tilsynet og European Banking Authority (EBA), hva som fortsatt vil ligge til nasjonale myndigheter og hvilke banker de forskjellige tilsynene skal ha ansvar for. Et felles tilsyn vil kunne innebære en [betydelig maktforskyvning](#) fra nasjonale tilsyn over til ECB, der tilsynet er tenkt plassert.

Det skisseres at land utenfor eurosonen kan delta i tilsynsordningen på frivillig basis. En av utfordringene er hvilken innflytelse land utenfor eurosonen som vil delta skal ha og hvilken innflytelse land utenfor eurosonen som *ikke* vil delta skal ha. Tyskland ønsker, ifølge Financial Times 19. november, større innflytelse i det nye tilsynets styre, og ikke et «en stat – en stemme»-system. Både Sverige og Danmark har uttrykt bekymring for manglende innflytelse for land som ikke har euro. Storbritannia vurderer å nedlegge veto dersom land utenfor eurosonen settes på sidelinjen i beslutningsprosessen, ifølge Financial Times 8. november. Deres hovedbekymring er at eurolandene drøfter seg fram til enighet før sakene behandles i EBA, der eurosonen har flertall.

Sveriges riksdag besluttet å sende en [grunnlagt uttalelse om forslagene til ny lovgivning om felles banktilsyn](#) til EU 8. november. Det er spesielt enhetlige kapitalkrav til banker og påvirkningsmulighetene i ECBs styre som er uakseptabelt. Riksdagen mener at det skal være mulig for enkeltland å ha strengere krav enn det EU legger opp til. Dette inngår som en del av det nordiske samarbeidet om kapitaldekningskrav. Mer, se [informasjonspakken fra 21. september](#), s. 6-7.

I [Europaparlamentet](#) er det delte meninger om hvilke banker ECB skal ha tilsyn med. Noen mener at det kun skal gjelde de største bankene, andre er bekymret for hva delt tilsyn kan innebære. Et utkast til kompromiss inneholder forslag om at ECB bør ha tilsyn med alle banker ifølge Europolitics 28. november.

The [European Banking Federation](#) støtter standpunktet om å gi ECB tilsyn med alle banker i eurosone for å oppnå lik tilsynspraksis og like konkurransevilkår. DNB, som er medlem i EBF, er [positiv til bankunion dersom det betyr at man unngår «særnorske» reguleringer](#), ifølge pressesjef Thomas Midteide. Særnorsk vil i denne sammenhengen si strengere krav enn EU legger opp til. Kennet Haar, som følger banklobbyen på vegne av Corporate Europe Observatory, uttalte: «Det optimale for bankene er en kombinasjon av relativt slappe regler, og i tillegg en sentralisering av administreringen og tilsynet med reglene.»

Men kan man innføre et felles tilsyn og overføre myndighet til ECB uten traktatendring? Financial Times skriver 17. oktober at Kommisjonens juridiske rådgivere har tatt opp spørsmålet, og at de har trukket konklusjonen at det kan man ikke. [Sveriges finansminister Anders Borg](#) har uttalt at det ikke er akseptabelt at ECB har styringsretten i et felles banktilsyn. Det krever en mindre traktatendring som betyr en brannveg mellom pengepolitikken og banktilsynet i ECB eller at tilsynet flyttes til en myndighet utenfor ECB. Et [kompromissforslag fra Danmark](#) om myndighetsfordeling mellom ECB og tilsynet fikk ikke støtte fra Sverige.

Den svenske sentralbanksjefen Stefan Ingves sa til Euromoney i november: «When it comes to implementing bank resolution regimes and cross-border deposit insurance, then you get into very difficult cross-border problems and that will take some time to sort out. The difficulty is down to the fact policy makers need to reach an agreement on who pays for what, when and why, and that takes time to finalize.» Han støttes av Danmarks sentralbanksjef, Nils Bernstein.

Norges bank skriver i Finansiell stabilitet 2 (2012), s. 30: «Velger Sverige og Danmark å slutte seg til bankunionen, vil [flere av de største bankene som opererer i Norge, være underlagt tilsyn fra ESB.](#)»

Statssekretær Hilde Singsaas i Finansdepartementet sa til [Nasjonen 14. september](#) at det nye forslaget om felles tilsyn skal vurderes grundig før de kan si noe om hvordan det vil påvirke Norge.

Eksisterende tilsyn: Risikorådet og de tre bransjetilsynene

De eksisterende tilsynenes adgang til å fatte beslutninger som direkte påvirker norske myndigheter og enkeltselskaper reiser juridiske problemstillinger.

I [redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker 13. november](#) sa utenriksminister Espen Barth Eide: «De tre nye tilsynsmyndigheter for henholdsvis banknæringen, forsikrings- og arbeidspensjonsordninger og for verdipapirer og markeder kan gi bindende pålegg til nasjonale myndigheter og individuelle markedsaktører. Dette reiser flere spørsmål knyttet til EØS-avtalens to-pilarstruktur og overnasjonalitet. Disse har vært gjenstand for grundige utredninger, men vi har ikke kommet til enighet med EU om hvordan de aktuelle rettsaktene skal innlemmes i EØS-avtalen.»

Statssekretær i Finansdepartementet, Morten Søberg, uttalte til [Nasjonen](#) 23. november: «Det kan tenkes at det aller meste som vil komme derfra [fra EU] er fornuftig og klokt, på den andre siden er det etter mitt skjønn prinsipielt betenkelig dersom stadig mer av den økonomiske politikken på finansmarkedsfeltet skal bli avgjort av andre enn norske velgere og folkevalgte.»

[Finansminister Sigbjørn Johnsen](#) tok også opp spørsmålet på rådsmøtet for finansministrene (ECOFIN-møtet) 13. november.

Mer om felles tilsyn og konstitusjonelle forhold, se [informasjonspakken fra 21. september, s. 7-8](#).

Mer om Risikorådet og de tre bransjetilsynene, se [informasjonspakken fra 29. november 2011, s. 4-6](#).

Det permanente krisefondet ESM

Det permanente krisefondet [European Stability Mechanism \(ESM\)](#) overtar etter det midlertidige krisefondet EFSF. I løpet av 2014 skal fondet ha en utlånskapasitet på 700 milliarder euro. ESM kan gi økonomisk hjelp til stater gjennom forskjellige typer lån og bidrag til rekapitalisering.

[Tyskland, Nederland og Finland](#) mener at ESM bare skal bidra til å dekke tap som oppstår etter at den felleseuropeiske tilsynsordningen (se over) er etablert. Det betyr at hvert land selv må dekke rekapitalisering av tap nasjonale banker allerede har. For land med stor statsgjeld vil valget i verste fall være å la en bank gå konkurs eller pådra seg enda mer statsgjeld: en slags «pest eller kolera»-situasjon.

EU-domstolen avgjorde 27. november at [opprettelsen av ESM](#) ikke tilfører EU mer myndighet enn det er rom for i henhold til eksisterende traktater.

Mer om ESM, se [informasjonspakken fra 18. oktober s. 18](#).

Krisehåndteringsdirektivene

Forebygging, tidlig inngrep og avviklingsverktøy er tre sentrale elementer i forslaget til [krisehåndteringsdirektiv](#) som kom i juni i år. Forslaget omfatter bl.a. krav til bankene om å utarbeide gjenopprettelsesplaner og krav til at myndighetene skal utarbeide avviklingsplaner. Felles verktøy for forvaltning av krisebanker, også når de er grenseoverskridende, er målet.

Saksordføreren i Europaparlamentet, [Gunnar Hökmark](#) (ALDE, Sverige), har uttalt at det er urealistisk å tro at stater ikke vil måtte gripe inn ved bankkriser, selv med gjenopprettelses- og avviklingsplaner på plass. Det bør derfor utarbeides et regelverk som tar høyde for staten som «lender of last resort».

Kapitaldekningskrav - CRD IV/CCR

Europaparlamentet og Rådet har etter flere møter [ikke blitt enige om kapitaldekningsreglene](#), CRD IV/CCR. Saken var tema på [ECOFIN-møtet 13. november](#), der formannskapet redegjorde for status. Målet er enighet innen utgangen av 2012. Dersom det ikke oppnås enighet i løpet av året, vil implementeringen av [Basel III](#) sannsynligvis bli forsinket.

[Europakommisjonens forslag](#) fra 2011 inneholder blant annet et strengere minstekrav til ren kjernekapital på 7 prosent, og, for de største bankene, en ren kjernekapital på 9 prosent fra 1. juli 2012.

Det springende punktet er at noen medlemsland ønsker å ha muligheten til enda strengere krav enn det EU legger opp til. Det gjelder blant andre Sverige, Storbritannia og Polen. Frankrike, Italia, Østerrike og Luxembourg ønsker derimot så liten fleksibilitet som mulig.

Mer om CRD IV/CCR, se [informasjonspakken fra 15. mai, s. 5-6](#).

Mer om nordisk samarbeid om CRD IV, se [informasjonspakken fra 21. september](#), s. 6-7.

Mer om kapitaldekning i norske banker: [Optimal kapitaldekning for norske banker](#), Staff memo 29 (2012) fra Norges bank.

Skatt på finanstransaksjoner (FTT)

Elleve eurosoneland er enige om å [innføre en felles skatt på finanstransaksjoner \(FTT\)](#) gjennom såkalt «enhanced cooperation procedure», og Europakommisjonen la fram et [forslag](#) 23. oktober. [Nederland](#) har også flagget interesse. De nordiske EU-medlemmene er foreløpig ikke med. Det blir første gang en gruppe medlemsland innfører en skatt uten at samtlige EU-land står bak beslutningen. Forsterket samarbeid om finansskatt må vedtas med kvalifisert flertall, og så vidt vites er det usikkert om en faktisk vil oppnå det i Rådet.

[Sveriges finansminister, Anders Borg](#), har uttalt at skatten vil øke finansieringskostnadene for land og bedrifter. Finansminister Jutta Urpilainen (Socialdemokratene) har uttalt at [Finland](#) bør støtte landene som går inn for FTT. Samlingspartiet med statsminister Jyrki Katainen i spissen mener at landet ikke skal delta. I [Danmark](#) vil Socialdemokraterne gå inn for finansskatt på EU-plan, men dette går mot regjeringgrunnlaget, som legger vekt på at skatten skal være global.

Hva skatten skal gå til, er foreløpig ikke bestemt. Frankrike mener at inntektene skal inn i EU-budsjettet, mens Tyskland har flagget at inntektene bør gå inn i nasjonale budsjetter. Forslaget ble diskutert på [ECOFIN-møtet 13. november](#), uten at det ble oppnådd enighet. Skatten ønskes innført i løpet av 2014.

Sigbjørn Johnsens innlegg på rådsmøtet for finansministrene (ECOFIN) 13. november
[Finansminister Sigbjørn Johnsen](#) holdt et innlegg på vegne av EFTA-landene. Han tok blant annet opp EFTA-landenes ønske om muligheten til å ha strengere kapitaldekningskrav enn det EU legger opp til, felles banktilsynsmyndighets mulige betydning for EFTA-landene, ønske om deltagelse i de nye finanstillsynene/Risikorådet og behovet for å finne en tilpasningstekst om tilsynenes myndighet overfor EFTA-landene som alle parter kan akseptere.

Ellers var både felles banktilsyn, CRD IV/CCR og FTT [tema](#) (se omtale over for status). I tillegg ble [Two-pack-forslagene](#) om sentral overvåking og gjennomgang av medlemslandenes statsbudsjetter diskutert. Reformen i statsstøttereguleringen ble også diskutert.

Parallell bankvirksomhet

[Parallell bankvirksomhet eller «skyggebanker»](#) bør reguleres bedre, ifølge en [rapport behandlet i Europaparlamentet](#) 19. november. En [grønnbok har vært på høring](#) i år, og forslag til lovgivning ventes i første halvdel av 2013.

Urolige tider

Den 14. november [protesterte hundretusener av europeere](#) på tvers av landegrensene mot kuttspolitikken. Årsakene er mange:

Arbeidsledigheten i EU og i eurosonen var på henholdsvis 10,6 prosent og 11,6 prosent i september. På samme tid i fjor var tilsvarende tall 10,3 prosent og 9,8 prosent, ifølge [Eurostat](#). Spania (25,8 prosent) og Hellas (25,1 prosent) topper statistikken, mens Østerrike, Luxembourg, Tyskland og Nederland alle har en ledighet på under 6 prosent. Ledigheten i

Norge lå i august på 3,1 prosent, ifølge [SSB](#).

Ledigheten blant unge i Europa bekymrer spesielt. 22,8 prosent av de unge i EU og 23,3 prosent av unge i eurosonen er uten arbeid.

I tillegg mener flere europeere enn tidligere at alder, funksjonshemming og etnisk tilhørighet fører til større diskriminering i arbeidslivet, ifølge [Special eurobarometer 393](#).

En [fallende befolkningsutvikling](#) kan bidra til lavere vekst og begrensede muligheter til å gjøre noe med gjeldsbyrden for noen land, ifølge Nordea Markets.

I eurosonen er statsgjelden 90 prosent av bruttonasjonalproduktene (BNP). I EU utgjør den knappe 85 prosent. [Eurostat-tallene](#) er fra andre kvartal i år, og begge er en økning fra første kvartal.

OECD la 21. november fram en rapport som oppsummerer hva land har gjort for å [styrke offentlige finanser](#).

Norge

I [Finansiell stabilitet 2\(2012\)](#) skriver Norges bank: «Risikoen i det norske finanssystemet er samlet sett noe redusert siden forrige rapport ble publisert i mai.»

«Finanskrisen viste tydelig behovet for å styrke kapitaldekningen i bankene for å redusere sårbarheten i det finansielle systemet. Et nytt internasjonalt regelverk, som blant annet stiller strengere kapitalkrav til bankene, er derfor på vei. [...] Norske banker har økt sin kapitaldekning det siste året. Det er en god utvikling, men beregninger i denne rapporten peker i retning av at bankene bør styrke kapitalen videre for å være tilstrekkelig robuste mot en brå forverring i økonomien og økte tap på utlån.»

«Husholdningenes gjeldsbelastning er kommet opp på et høyt nivå etter flere år med kraftig vekst i boligpriser og kreditt. Husholdningenes gjeld vokser fortsatt sterkere enn inntektene.» Visesentralbanksjef Jan Fredrik Qvigstad framhevet spesielt unge som en gruppe som vil rammes ved en renteøkning.

Framover:

13.-14. desember: Toppmøte der den endelige rapporten *Towards a Genuine Economic and Monetary Union* legges fram.

7.-8. februar 2013: Toppmøte om budsjett.

Direktivet om forsvars- og sikkerhetsinnkjøp

«Worst case-scenariet for Norge er at vi mister gjenkjøp», var meldinga frå statssekretær Roger Ingebrigtsen [i fjor](#). Uroa gjaldt kva ei innføring av [direktivet om forsvars- og sikkerhetsinnkjøp](#) ville medføre i Noreg.

No har Forsvarsdepartementet sendt ut [forslag om forskrift på høyring](#), som vil innføre direktivet i norsk rett. Der kjem det fram at norske styresmakter «ikke vil kunne kreve gjenkjøp fra leverandører hjemmehørende i EØS-stater for anskaffelser som foretas under forskriften».

Gjenkjøp vil seia å stilla krav om at utanlandske leverandørar til det norske forsvaret må inngå avtalar om industrielt samarbeid med norske bedrifter, og har vore omtala som eit viktig næringspolitisk verkemiddel i Noreg (til dømes i [St.meld.nr. 38 \(2006-2007\)](#)). Ordninga har blitt brukt for å sikra norsk forsvarsindustri tilgang til lukka marknader, som til dømes i Frankrike, Storbritannia og Tyskland. I [høyringsnotatet](#) slår ein fast at gjenkjøp difor først og fremst har blitt brukt som marknadsmotvekt.

Sjølv om gjenkjøpsordninga vil forsvinna, meiner departementet at direktivet vil gi norsk forsvars- og sikkerheitsindustri større eksport- og inntektsmulegheiter i EØS-området enn i dag. Høyringsfristen er 8. januar 2013. Samtidig er det [venta ein ny strategi](#) frå Europakommisjonen i april, som skal handla om å styrka konkurransevna i forsvarsindustrien.

I eit møte i Brussel svara utanriksminister Espen Barth Eide på spørsmål om kva han syntest om at forsvarsreglar no blir tatt inn i EØS. Han svara då at Noreg har offensive interesser som eksportør til marknader som tradisjonelt har vore meir lukka enn den norske, og at Forsvaret alt kjøper store delar av materiellet i ein internasjonal marknad. Difor såg ikkje utanriksministeren noko problem i at det blir meir opne marknader i den indre marknaden.

Direktivet om forsvars- og sikkerheitsinnkjøp stod på dagsorden til møtet i Europautvalet i september, men blei ikkje informert om då og er heller ikkje informert om på seinare møte. Les meir om direktivet i [informasjonspakken til Europautvalet i oktober](#).

